

143

INSTRUKCJA MINISTRA FINANSÓW

z dnia 9 marca 1960 r.

w sprawie doprowadzania do porównywalności wyników gospodarczych państwowych przedsiębiorstw przemysłowych (obliczanie bazy), wskaźników dyrektywnych oraz obliczania dodatkowego funduszu zakładowego.

W związku z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1959 r. w sprawie funduszu zakładowego w państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych (Dz. U. z 1960 r. Nr 4, poz. 24) ustala się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Ilekroć w instrukcji jest mowa o:

- 1) „ustawie” — należy przez to rozumieć ustawę z dnia 28 marca 1958 r. o funduszu zakładowym w przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1960 r. Nr 13, poz. 78);
- 2) „rozporządzeniu” — należy przez to rozumieć rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1959 r. w sprawie funduszu zakładowego w państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych (Dz. U. z 1960 r. Nr 4, poz. 24);
- 3) „roku bieżącym” — należy przez to rozumieć rok, za który przedsiębiorstwo ma utworzyć fundusz zakładowy;
- 4) „roku ubiegłym” — należy przez to rozumieć rok poprzedzający rok, za który przedsiębiorstwo ma utworzyć fundusz zakładowy;
- 5) „bazie” — należy przez to rozumieć wynik roku ubiegłego doprowadzony do porównywalności z wynikiem roku bieżącego;
- 6) „wyniku gospodarczym” — należy przez to rozumieć wynik bilansowy (zysk — strata) lub akumulację finansową (zysk lub strata odpowiednio skorygowane o podatek obrotowy i różnice budżetowe).

II. Obliczenie bazy.

§ 2. 1. Bazę oblicza się w przypadkach, gdy zachodzą istotne zmiany pomiędzy warunkami działalności przedsiębiorstwa założonymi w planie na rok bieżący a warunkami roku ubiegłego w zakresie:

- 1) urzędowych cen sprzedaży produkcji i usług,
- 2) urzędowych cen zużywanych środków produkcji, taryf usług, jak również wysokości marż, stawek plac, składek na ubezpieczenia państwowe i społeczne, stawek podatkowych, stopy procentowej oraz zasad i norm amortyzacji,
- 3) struktury asortymentowej produkcji.

2. Przez zmiany struktury asortymentowej produkcji należy rozumieć zarówno zmiany proporcji w ilościach poszczególnych wyrobów (usług), jak też wprowadzenie do produkcji nowych asortymentów i zaprzestanie produkcji asortymentów wytwarzanych uprzednio.

3. Bazę oblicza się w przypadku, gdy zachodzi jedna lub więcej zmian w warunkach działalności przedsiębiorstwa, wymienionych w ust. 1.

§ 3. 1. Jeżeli zachodzą jednocześnie wszystkie zmiany w warunkach działalności przedsiębiorstwa, o których mowa w § 2 ust. 1, bazę oblicza się według następującego wzoru:

$$B = S_1 - (K \times W) \pm DP, \text{ w którym:}$$

B = baza,

S_1 = wartość sprzedaży wyrobów i usług w roku ubiegłym w cenach sprzedaży planowanych na rok bieżący,

K = koszt własny planowanych do sprzedaży wyrobów i usług, według jednostkowych kosztów własnych roku ubiegłego doprowadzonych do porównywalności z planem,

W = wskaźnik zmiany wartości sprzedanych wyrobów i usług,

$K \times W$ = koszty bazowe,

DP = założone w planie na rok bieżący:

- 1) wynik działalności pozaoperacyjnej,
 - 2) wynik ze sprzedaży materiałów, wynik ze sprzedaży wyrobów i towarów w sklepach fabrycznych,
 - 3) inne zyski i straty nadzwyczajne (z wyjątkiem zysków i strat z likwidacji środków trwałych).
2. Wartość sprzedaży wyrobów i usług w roku ubiegłym w cenach sprzedaży planowanych na rok bieżący (S_1) można obliczać także przez skorygowanie rzeczywistej wartości sprzedaży roku ubiegłego, wynikającej ze zweryfikowanego sprawozdania finansowego, o różnice wpływające ze zmian cen sprzedaży poszczególnych asortymentów produkcji, obowiązujących w roku ubiegłym, a przyjętych do planu na rok bieżący. O ogólną sumę tych różnic należy powiększyć bądź zmniejszyć rzeczywistą wartość sprzedaży roku ubiegłego.

3. Przez zmiany cen sprzedaży rozumie się urzędowe zmiany cen sprzedawanych wyrobów i usług (art. 6 ust. 1 ustawy) oraz urzędowe zmiany wysokości (procentów) rabatów udzielanych z tytułu niższej gatunkowości.

4. Koszt własny planowanych do sprzedaży wyrobów i usług (K), według jednostkowych kosztów własnych roku ubiegłego, doprowadzonych do porównywalności z planem, oblicza się w sposób następujący:

- 1) przemnaża się ilości planowanych do sprzedaży w roku bieżącym wyrobów i usług zaliczonych do produkcji porównywalnej przez odpowiadające im koszty jednostkowe roku ubiegłego, skorygowane zgodnie z warunkami produkcji założonymi w planie roku bieżącego, i sumuje się uzyskane iloczyny. Skorygowane koszty jednostkowe produkcji porównywalnej ustala się w sposób przyjęty przy planowaniu obniżenia kosztów własnych,
- 2) przemnaża się ilości planowanych do sprzedaży w roku bieżącym wyrobów i usług zaliczonych do produkcji nieporównywalnej oraz usług nieprzemysłowych przez odpowiadające im koszty jednostkowe założone w planie na rok bieżący i sumuje się uzyskane iloczyny,
- 3) dodaje się koszt własny produkcji porównywalnej, nieporównywalnej i usług nieprzemysłowych, ustalony w sposób określony w pkt 1 i 2.

5. Jeżeli w planowaniu i sprawozdawczości w zakresie kosztów występują grupy kalkulacyjne — obliczenia, o których mowa w ust. 4, powinny być oparte na średnich kosztach jednostkowych, ustalonych dla poszczególnych grup.

6. W przedsiębiorstwach o szerokim asortymencie produkowanych wyrobów i usług symbol „K” można obliczać w sposób uproszczony, jeżeli koszt własny produkcji i usług planowanych do wytworzenia nie odbiega więcej aniżeli o 2% (w górę lub w dół) od kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do sprzedaży. Uproszczone obliczenie symbolu „K” polega na:

- 1) przyjęciu za podstawę obliczeń kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do wytworzenia, stanowiącego łączną sumę:
 - a) sum iloczynów wynikających z przemnożenia planowanych do wytworzenia wyrobów i usług produkcji porównywalnej przez skorygowane koszty jednostkowe roku ubiegłego oraz

- b) założonej w planie sumy kosztów własnych planowanych do wytworzenia wyrobów i usług produkcji nieporównywalnej oraz usług nieprzemysłowych,
- 2) pomnożeniu łącznej sumy kosztów, o której mowa w pkt 1, przez współczynnik zmiany remanentów, który oblicza się jako stosunek kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do sprzedaży — do kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do wytworzenia (koszt własny wyrobów i usług planowanych do sprzedaży należy przyjąć z planu rentowności operacyjnej przedsiębiorstwa).

7. Wskaźnik zmiany wartości sprzedanych wyrobów i usług (W) oblicza się jako stosunek procentowy:

$$W = \frac{S_1 \cdot 100}{S_2}$$

w którym:

S_1 = wartość sprzedaży wyrobów i usług w roku ubiegłym w cenach planowanych na rok bieżący,

S_2 = wartość planowanej na rok bieżący sprzedaży wyrobów i usług.

8. W przypadku gdy zgodnie z zarządzeniem właściwego ministra za wynik gospodarczy przyjmuje się zysk bądź stratę a nie akumulację, a dane przedsiębiorstwo obowiązane jest do opłacania podatku obrotowego (podatku od operacji nietowarowych) i rozliczania różnic budżetowych, wówczas do obliczania wartości sprzedaży (S_1 i S_2) należy przyjmować ceny sprzedaży, skorygowane odpowiednio o podatek obrotowy (podatek od operacji nietowarowych) i różnice budżetowe.

§ 4. 1. Jeżeli w roku ubiegłym przedsiębiorstwo nie uzyskało uprawnień do pełnego zasadniczego funduszu zakładowego, baza obliczona zgodnie z przepisami § 3 ulega podwyższeniu.

2. W przypadku gdy zasadniczy fundusz zakładowy przysługiwał w roku ubiegłym za osiągnięcie wyniku planowanego — bazę podwyższa się o tyle procent, o ile procent wynik rzeczywisty był gorszy od wyniku planowanego.

3. W przypadku gdy zasadniczy fundusz zakładowy przysługiwał w roku ubiegłym za osiągnięcie wyniku równego wynikowi roku poprzedzającego rok ubiegły — bazę podwyższa się o tyle procent, o ile procent wynik rzeczywisty roku ubiegłego był gorszy od wyniku uprawniającego do pełnego odpisu zasadniczego.

§ 5. W przedsiębiorstwach zwolnionych od obowiązku obliczania bazy (§ 3 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia), a które w roku ubiegłym nie uzyskały uprawnień do pełnego zasadniczego funduszu zakładowego, przyjmuje się zamiast wyniku roku ubiegłego — wynik w wysokości uprawniającej w roku ubiegłym do pełnego zasadniczego funduszu zakładowego.

III. Wskaźniki dyrektywne.

§ 6. 1. Opierając się na zatwierdzonych przez Radę Ministrów dla poszczególnych ministerstw dyrektywnych wskaźnikach funduszu zakładowego, ministerstwa ustalają wskaźniki dyrektywne dla zjednoczeń; wskaźniki te stanowią podstawę do ustalenia funduszu zakładowego dla przedsiębiorstw wchodzących w skład zjednoczeń.

2. Łączne kwoty funduszu zakładowego za zadania wynikające z narodowego planu gospodarczego w przedsiębiorstwach nie mogą przekraczać wskaźników dyrektywnych, ustalonych dla zjednoczeń.

3. Dyrektywne wskaźniki funduszu zakładowego obejmują:

- 1) kwotę planowanego wyniku działalności przedsiębiorstwa (akumulacja, zysk — strata), wynikającą z zadań narodowego planu gospodarczego,
- 2) łączną kwotę zasadniczego i dodatkowego funduszu zakładowego przypadającą przedsiębiorstwu w przypadku

wykonania zadania planowanego, o którym mowa w pkt 1,

- 3) wskaźnik wyrażający stosunek procentowy, w jakim pozostaje kwota funduszu zakładowego (pkt 2) do planowanego na dany rok osobowego funduszu plac przedsiębiorstwa.

§ 7. 1. W celu dokonania podziału wskaźników dyrektywnych między przedsiębiorstwa — zjednoczenie ustala:

- 1) łączną kwotę planowanego osobowego funduszu plac przedsiębiorstw, którym przysługuje fundusz zakładowy,
- 2) kwotę zasadniczego funduszu zakładowego, przypadającą tym przedsiębiorstwom w wysokości równej 2% planowanego osobowego funduszu plac,
- 3) kwotę dodatkowego funduszu zakładowego przypadającego przedsiębiorstwom planującym poprawę wyniku (różnica pomiędzy kwotą łącznego funduszu zakładowego zjednoczenia a kwotą zasadniczego funduszu zakładowego, ustaloną zgodnie z pkt 2),
- 4) wskaźnik dodatkowego funduszu zakładowego w procentach planowanego osobowego funduszu plac (stosunek procentowy, w jakim pozostaje kwota dodatkowego funduszu zakładowego (pkt 3) do sumy planowanego osobowego funduszu plac przedsiębiorstw planujących poprawę wyniku).

2. Łącznie z podziałem zadań w zakresie akumulacji (zysku—straty) zjednoczenie przekazuje przedsiębiorstwom wskaźnik dyrektywny funduszu zakładowego (zasadniczy fundusz zakładowy i dodatkowy fundusz zakładowy). Wskaźnik dyrektywny dodatkowego funduszu zakładowego przekazuje się przedsiębiorstwom planującym poprawę wyniku. Wskaźnik ten ustala się dla poszczególnych przedsiębiorstw na podstawie wskaźnika dodatkowego funduszu zakładowego, obliczonego zgodnie z ust. 1 pkt 3 i 4. Przy ewentualnym różnicowaniu tego wskaźnika należy uwzględnić stopień trudności osiągnięcia założonej w planie poprawy wyniku przez przedsiębiorstwo oraz możliwość osiągnięcia wyniku wyższego od planowanego.

IV. Tabela obliczeń dodatkowego funduszu zakładowego.

§ 8. 1. Podstawę do obliczenia dodatkowego funduszu zakładowego w przedsiębiorstwach, w których warunkiem uzyskania dodatkowego funduszu zakładowego jest zaplanowanie i osiągnięcie w danym roku poprawy wyniku w porównaniu do wyniku roku ubiegłego (lub bazy), stanowi tabela obliczeń dodatkowego funduszu zakładowego, zwana dalej tabelą.

2. Tabelę sporządza przedsiębiorstwo dwukrotnie:

- 1) w okresie ustalania planu techniczno-ekonomicznego sporządza się tabelę wstępną, opierającą się na przewidywanym wyniku roku ubiegłego, przewidywanych kosztach roku ubiegłego i wskaźnikach dyrektywnych otrzymanych od jednostki nadrzędnej,
- 2) po sporządzeniu planu techniczno-ekonomicznego i sprawozdania finansowego za rok ubiegły sporządza się tabelę ostateczną opierającą się na zweryfikowanym wyniku bilansowym za rok ubiegły (lub bazie) oraz wskaźnikach dyrektywnych funduszu zakładowego przekazanych przez jednostkę nadrzędną.

3. Tabelę wstępną sporządza przedsiębiorstwo w celu przybliżonego określenia sumy dodatkowego funduszu zakładowego w zależności od wielkości zaplanowanej poprawy wyniku.

4. Tabela ostateczna stanowi dla przedsiębiorstwa podstawę obliczenia dodatkowego funduszu zakładowego. Tabela ta podlega zatwierdzeniu przez jednostkę nadrzędną.

§ 9. 1. Tabela składa się z dwóch części:

- 1) z części pierwszej (lewa strona tabeli), w której ustalić w każdym przedsiębiorstwie w kolejnych przedziałkach — poprawę rentowności określoną w procentach,

2) z części drugiej (prawa strona tabeli), która jest jednokowa dla wszystkich przedsiębiorstw objętych rozporządzeniem i wynika z „Tabeli obliczeń dodatkowego funduszu zakładowego” stanowiącej załącznik do rozporządzenia; określa ona w procentach planowanego osobowego funduszu plac dodatkowy fundusz zakładowy.

2. Do wypełnienia części pierwszej tabeli (lewa strona tabeli) konieczne są następujące dane:

- 1) dyrektywna akumulacja (zysk—strata),
- 2) wskaźnik dyrektywny dodatkowego funduszu zakładowego (w procentach planowanego osobowego funduszu plac),
- 3) wynik roku ubiegłego lub baza (symbol B we wzorze podanym w § 3 ust. 1),
- 4) koszty własne sprzedazy wyrobów i usług za rok ubiegły lub koszty bazowe (symbol $K \times W$ we wzorze podanym w § 3 ust. 1).

3. Na podstawie dyrektywnego wskaźnika akumulacji (zysku—straty), wyniku roku ubiegłego (bazy) przedsiębiorstwo oblicza poprawę wyniku, tj. różnicę między dyrektywną akumulacją (zyskiem—stratą) a wynikiem roku ubiegłego (baza).

4. Ustalona zgodnie z ust. 3 kwotę poprawy wyniku przelicza się na wskaźnik poprawy rentowności wyrażony w procentach, tj. stosunek procentowy, w jakim pozostaje kwota poprawy wyniku do kosztów własnych sprzedanych wyrobów i usług w roku ubiegłym w przypadku, gdy podstawą obliczeń poprawy wyniku był wynik roku ubiegłego, lub do kosztów bazowych (ust. 2 pkt 4). Wskaźnik poprawy rentowności należy obliczyć z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

§ 10. 1. Wskaźnik poprawy rentowności ustalony zgodnie z § 9 ust. 4 zamieszcza się w części pierwszej tabeli (lewa strona tabeli) jako końcowy wyraz tego przedziału, w którym w drugiej części tabeli (prawa strona tabeli) znajduje się procent dodatkowego funduszu zakładowego w wysokości wskaźnika dyrektywnego dodatkowego funduszu zakładowego, ustalonego przez jednostkę nadrzędną dla przedsiębiorstwa.

2. Z drugiej części tabeli (prawa strona tabeli) odczytuje się ilość przedziałów w granicach od pierwszego przedziału do przedziału określającego procent planowanego osobowego funduszu plac, wyznaczony dyrektywnym wskaźnikiem poprawy rentowności (ust. 1), i przez podzielenie wskaźnika poprawy rentowności przez odczytaną ilość przedziałów otrzymuje się liczbę określającą koniec pierwszego przedziału.

3. Liczbę określającą początek pierwszego przedziału stanowi zawsze liczba 0,01.

4. Liczbę określającą początek każdego następnego przedziału w tabeli przedsiębiorstwa stanowi liczba określająca koniec każdego poprzedniego przedziału powiększona o liczbę 0,01.

5. Liczbę określającą koniec każdego następnego przedziału (poza pierwszym) stanowi liczba określająca koniec każdego poprzedniego przedziału powiększona o liczbę określającą koniec pierwszego przedziału.

V. Obliczanie dodatkowego funduszu zakładowego.

A. Obliczanie planowanego dodatkowego funduszu zakładowego.

§ 11. 1. Planowany dodatkowy fundusz zakładowy przedsiębiorstwo oblicza na podstawie tabeli opierając się na następujących danych wyjściowych:

- 1) planowany wynik,
- 2) planowany osobowy fundusz plac,
- 3) wynik roku ubiegłego bądź baza (B),
- 4) koszty sprzedanej produkcji i usług roku ubiegłego bądź koszty bazowe ($K \times W$).

2. Na podstawie danych wymienionych w ust. 1 przedsiębiorstwo ustala:

- 1) planowaną poprawę wyniku (różnica pomiędzy planowanym wynikiem a wynikiem roku ubiegłego lub bazą),
- 2) planowany procent poprawy rentowności (§ 9 ust. 4).

Po ustaleniu planowanego procentu poprawy rentowności odnajduje się w lewej części tabeli przedział, w którym figuruje procent poprawy rentowności odpowiadający procentowi planowanemu i odczytuje się w tym samym przedziale procent odpisu dodatkowego, jaki przysługuje za planowany procent poprawy rentowności.

Przemnożenie tak ustalonego procentu przez planowany osobowy fundusz plac daje sumę planowanego dodatkowego funduszu zakładowego.

B. Obliczanie rzeczywistego dodatkowego funduszu zakładowego.

§ 12. 1. Rzeczywisty dodatkowy fundusz zakładowy oblicza się w zależności od stosunku, w jakim pozostaje rzeczywista poprawa wyniku do wyniku planowanego, przy czym możliwe są trzy alternatywy:

- 1) rzeczywista poprawa wyniku jest równa zaplanowanej poprawie,
- 2) rzeczywista poprawa wyniku jest większa od zaplanowanej poprawy,
- 3) rzeczywista poprawa wyniku jest mniejsza od zaplanowanej poprawy.

2. Jeżeli rzeczywista poprawa wyniku jest równa zaplanowanej poprawie (ust. 1 pkt 1) — rzeczywisty dodatkowy fundusz zakładowy jest równy planowanemu funduszowi dodatkowemu.

3. Jeżeli rzeczywista poprawa wyniku jest wyższa od zaplanowanej (ust. 1 pkt 2), w celu obliczenia rzeczywistego dodatkowego funduszu zakładowego ustala się stosunek procentowy, w jakim pozostaje kwota planowanego dodatkowego funduszu zakładowego do kwoty planowanej poprawy wyniku (stopa procentowa).

Kwotę rzeczywistego dodatkowego funduszu zakładowego oblicza się według wzoru:

$$X = S \times W, \text{ w którym:}$$

X = kwota dodatkowego funduszu zakładowego,

S = stopa procentowa,

W = rzeczywista kwota poprawy wyniku.

4. Jeżeli rzeczywista kwota poprawy wyniku jest niższa od zaplanowanej (ust. 1 pkt 3) — dodatkowy fundusz zakładowy oblicza się w sposób następujący:

- 1) ustala się rzeczywisty procent poprawy rentowności (stosunek procentowy rzeczywistej poprawy rentowności do kosztów bazowych bądź kosztów sprzedanych wyrobów i usług roku ubiegłego),
- 2) odnajduje się w lewej części tabeli przedział, w którym znajduje się procent poprawy rentowności, odpowiadający procentowi poprawy rentowności ustalonemu w pkt 1,
- 3) cofa się w tabeli o 10 miejsc (przedziałów) w stosunku do miejsca odnalezionego zgodnie z przepisem punktu poprzedniego i odczytuje się w tak ustalonym przedziale w prawej części tabeli procent funduszu plac przeznaczony na fundusz dodatkowy,
- 4) przemnaża się ustalony w pkt 3 procent przez planowany osobowy fundusz plac przedsiębiorstwa i ustala w ten sposób kwotę dodatkowego funduszu zakładowego.

5. Jeżeli dziesiąte miejsce wykracza poza pierwszy przedział tabeli — dodatkowy fundusz zakładowy oblicza się jak za osiągnięcie poprawy rentowności, określonej dla pierwszego przedziału, tzn. w wysokości 0,05% planowanego osobowego funduszu plac.

Minister Finansów: **T. Dietrich**